

Høringsnotat om Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (Styrket praksisfaglighed m.v.)

1. Indledning

Et udkast til forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (Styrket praksisfaglighed m.v.) har i perioden fra den 26. september 2018 til den 24. oktober 2018 været i ekstern høring hos 60 myndigheder og organisationer. Udkastet er også offentliggjort på Høringsportalen.

Der er modtaget høringssvar fra 34 af de hørte myndigheder og organisationer, heraf 1 fælles høringssvar fra flere høringsspartner. Derudover er der modtaget høringssvar fra Dansk Erhverv, Dansk Skoleidræt, Dansk Teater og Skuespillerforbundet, Mariagerfjord Kommune og Helle Munksgaard Petersen. 27 høringssvar indeholder bemærkninger til lovudkastet. En oversigt over, hvilke af de hørte myndigheder og organisationer der har afgivet høringssvar, er vedlagt.

Det er alene de væsentligste bemærkninger fra høringssvarene, der er medtaget i notatet.

2. Sammenfatning om ændring i lovforslaget i forhold til høringssvarene

De indkomne høringssvar har givet anledning til følgende bemærkninger i lovudkastet:

- I de almindelige bemærkninger, afsnit 1, er tilføjet en præcisering af rækkevidden af definitionen af praksisfaglighed

Der er herudover foretaget ændringer af sproglig, redaktionel og lovteknisk karakter.

3. Generelle bemærkninger til lovforslaget

Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Datatilsynet, Institut for Menneskerettigheder, Klagenævnet for Specialundervisning, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, LO, Rigsrevisionen og Team Danmark har meddelt, at de ikke har bemærkninger til lovforslaget.

Generelt er foreningerne og organisationerne positive over for lovforslaget og udtrykker, at det er et skridt i den rigtige retning. Dette gør sig gældende for BUPL, Danmarks Dramalærerforening, Danmarks Lærerforening (DLF), Danmarks Private Skoler, Danmarks Vejlederforening, Dansk Erhverv, Dansk Industri (DI), Dansk Musikskolesammenslutning, Danske Professionshøjskoler, Danske Skoleelever, FOA, Foreningen af Frie Fagskoler, Frie Skolers Lærerforening, KL, Landsforeningen af ungdomsskoleledere, Landsforeningen for 10. klasseskoler (LA10), Landsorganisationen for sociale tilbud (LOS), Skole og Forældre, Skolelederforeningen, Ungdomsringsen og Ungdomsskoleforeningen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Undervisningsministeriet noterer sig den positive modtagelse af lovforslaget. Det er vigtigt, at eleverne i folkeskolen både bliver udfordret på deres boglige og praktiske evner.

4. Bemærkninger til lovudkastets enkeltelementer

4.1. Afgrænsning af praksisfaglighed

4.1.1. Definitionen

KL anfører, at der er behov for en bredere definition af begrebet praksisfaglighed, så det ikke reduceres til de nævnte valgfag.

Danmarks Lærerforening (DLF) og Landsforeningen for 10. klasseskoler (LA10) bemærker, at begrebet praksisfaglighed ikke er klart defineret. Som det anvendes i dette lovforslag, er der tale om en meget snæver fortolkning. Der burde i stedet sættes øget fokus på begreber, som anvendelsesorientering og praksisfaglighed, i forhold til alle skolens fag og klassetrin.

Danmarks Lærerforening (DLF) bemærker endvidere, at der i folkeskolen skal være fokus på erhvervsuddannelserne, herunder de fire hovedområder, men at folkeskolen ikke kun skal undervise frem mod dele af ungdomsuddannelserne.

Skolelederforeningen finder, at det fremsendte lovforslag ikke understøtter folkeskolens formål, der taler om: *at give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere.* Skolens opgave er dannelse og uddannelse for alle elever og skal ikke kun ses som en overgang til erhvervsuddannelsen.

Dansk Industri (DI) bakker op om definitionen af praksisfaglighed, som den fremgår af indledningen til lovforslagets bemærkninger. DI noterer sig samtidig, at det også i indledningen til bemærkningerne fremhæves, at de praksisfaglige elementer skal ses i sammenhæng med de fire hovedområder på erhvervsuddannelserne, hvilket DI bakker op om.

Dansk Erhverv er enig i, at de praksisfaglige elementer skal ses i sammenhæng med de fire hovedområder på erhvervsuddannelserne. Det er helt afgørende, at praksisfagligheden ikke afgrænses til kun at omhandle en del af erhvervsuddannelsernes fagligheder, men at indsatsen i grundskolen afspejler den diversitet og fylde, der findes i erhvervsuddannelserne.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det fremgår af lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 1 (indledning), at:

”Ved praksisfaglighed forstås:

- praktiske færdigheder og kreativitet,
- arbejdskendskab, arbejdspladsfærdigheder og virkestrang,
- værkstedsfærdigheder,
- færdigheder i at kunne skifte perspektiv mellem del og helhed samt
- færdigheder i at kunne anvende teorier i praksis.

De praksisfaglige elementer skal ses i sammenhæng med de fire hovedområder på erhvervsuddannelserne. De fire hovedområder er: kontor, handel og forretning; teknologi, byggeri og transport; fødevarer, jordbrug og oplevelser; samt omsorg, sundhed og pædagogik.”

Definitionen er ikke knyttet til de fire praktiske/musiske valgfag, som eleverne fremover vil kunne vælge imellem i udskolingen.

Undervisningsministeriet har derfor tilføjet en bemærkning til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 1, om at praksisfaglighed er en overordnet betegnelse for en bred vifte af kundskaber og færdigheder, som bl.a. kommer til udtryk i de praktiske/musiske fag, men ikke er begrænset hertil, samt at der ved siden af de initiativer, der kræver lovændring, gennemføres et praksisfagligt udviklingsprojekt med fokus på udvikling af den praksisfaglige og anvendelsesorienterede undervisning i folkeskolens fag og emner mv.

Det bemærkes, at regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) den 22. november 2018 indgik aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folke-

parti om ”fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden”. Aftalen indeholder en række yderligere initiativer med henblik på at styrke praksisfagligheden i folkeskolen.

Det bemærkes, at det følger af folkeskolelovens § 1, stk. 2, at folkeskolen skal udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi og får tillid til egne muligheder og baggrund for at tage stilling og handle. Der er ikke med lovforslaget tilsigtet en ændring heri. Koblingen mellem praksisfaglighed og erhvervsuddannelserne udelukker således ikke, at folkeskolen også underviser frem mod andre dele af ungdomsuddannelserne, således som det er forudsat i folkeskoleloven.

4.1.2. Praksisfaglighed i de øvrige fag mv.

KL finder det positivt med et udviklingsprojekt om praksisfaglighed i folkeskolen, og finder at der er mangel på viden og erfaringer om, hvordan man kan arbejde praksisfagligt. KL mener dog, at det er for snævert at fokusere på udskolingen. KL ser derfor gerne, at udviklingsprojektet bliver udvidet fra at have fokus på udskolingen til, hvordan alle fag i hele skoletiden kan have et praksisfagligt element og fokus.

Danmarks Lærerforening (DLF) foreslår, at der mere langsigtet arbejdes for en helhedsorienteret undervisning med balance mellem de boglige og de anvendelses- og praksisorienterede færdigheder og kundskaber i alle folkeskolens fag og på alle klassetrin, og at folkeskolens test og prøver ændres, så de bedre kan afspejle en mere helhedsorienteret undervisning.

Skolelederforeningen havde gerne set et lovforslag, der på afgørende vis gav mulighed for at styrke praksisfagligheden i alle fag og i alle timer gennem elevernes skolegang. Skolelederforeningen finder, at det fremsendte lovforslag ikke vil virke i overensstemmelse med ambitionerne og risikerer ikke at bidrage positivt til en mere praksisfaglig og anvendelsesorienteret undervisning i udskolingen.

Dansk Erhverv bemærker, at det er afgørende, at det praksisfaglige og anvendelsesorienterede ikke alene afgrænses til de praktiske/musiske fag, men også integreres i skolens øvrige fagrække, f.eks. gennem stærke rammer for samarbejde mellem folkeskoler, erhvervsskoler og erhvervsliv.

Foreningen af Frie Fagskoler savner, at der tages fat på at praksisrette de boglige fag. Foreningen anfører, at der er behov for at revidere pensum i de obligatoriske prøvfag, så det ikke kun er gymnasierettet, men også er dannende og anvendeligt ift. erhvervsuddannelser. Foreningen ser derfor frem til, at der åbnes op for forsøg med pensum og nye adgangsgivende prøveformer, der inddrager den praksisfaglige dimension.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Som nævnt ovenfor, gennemføres der ved siden af de initiativer, der kræver lovændring, et praksisfagligt udviklingsprojekt med fokus på udvikling af den praksisfaglige og anvendelsesorienterede undervisning i folkeskolens fag og emner mv., som ikke er begrænset til de praktiske/musiske fag. For at opnå de bedst mulige erfaringer inden for de afsatte midler er projektet for nuværende afgrænset til udskolingen. Det er Undervisningsministeriets forventning, at projektets erfaringer på længere sigt vil kunne udnyttes i både indskolingen og på mellemtrinnet, således at den praksisfaglige undervisning understøttes på alle klassetrin.

Det bemærkes, at regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) den 22. november 2018 indgik aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om ”fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden”. Aftalen indeholder en række yderligere initiativer med henblik på at styrke praksisfagligheden i folkeskolen.

Bemærkningerne har herefter ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2. Valgfag

4.2.1. Generelle bemærkninger

KL bemærker, at hvis de praksisfaglige valgfag afsluttes med prøve indebærer det, at den nuværende mulighed for at undervise på tværs af 7.-9. årgang mistes. Undervisning på tværs af klassetrin er af pædagogiske grunde en fordel både i forhold til at differentiere undervisningen og i forhold til elevernes personlige udvikling. I mange kommuner arbejder man med udskolingslinjer, profilskoler mv., som går på tværs af årgange og interesser. Forslaget om de toårige praktiske/musiske valgfag betyder, at man ikke fremadrettet kan opretholde det brede udbud af valgfag. Ligeledes har mange elever kun ét valgfag i 7., 8. og 9. klasse, og forslaget indebærer dermed, at en stor del af de eksisterende valgfag falder bort.

KL bemærker endvidere, at den enkelte elev med lovforslaget skal vælge det samme valgfag for to år. Eleven bliver dermed specialiseret, frem for at man med valgfag åbner elevens øjne for forskellige områder. Det betyder endvidere, at de to årige sprog-valgfag ikke kan realiseres. Baseres på den erfaring og i lyset af kapacitetsbegrænsninger medfører lovforslaget en risiko for, at mange elever vil opleve ikke at kunne få opfyldt deres 1. ønske til valgfag, hvilket kan medføre manglende motivation mv.

Skolelederforeningen finder det yderst tankevækkende, at skolerne ifølge lovforslaget skal tilbyde 120 timer valgfag årligt mod de eksisterende 60 timer. Det medfører, at skoledagen samlet set bliver længere, hvis der også taget højde for at eleverne i 7./8. klasse også går 2 timer til konfirmationsforberedelse samt vil bruge 2 gange en uge til erhvervspraktik. Skolelederforeningen har noteret sig, at rigtig mange skoler de senere år har haft stor succes med at etablere linjer i udskolingen. Skolelederforeningen konstaterer, at lovforslaget vil gøre det yderst vanskeligt at fortsætte med denne succesfulde praksis.

Ungdomsringsen finder, at reduktionen af udbudte valgfag indebærer en begrænsning af bredden og kvaliteten i børn og unges muligheder for at blive kompetenceudviklet i folkeskolen og af den enkelte kommunes mulighed for at udbyde en bred valgfagsporteføje.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det følger af den gældende folkeskolelovs § 9, stk. 7, at ”Eleverne på 7.-9. klassetrin skal vælge mindst ét valgfag. Der skal tilbydes eleverne valgfag i et omfang svarende til mindst 120 undervisningstimer årligt”. Dette er gengivet i lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.1, og i bemærkningerne til forslagets § 1, nr. 3. Det er således ikke nyt, at der skal tilbydes eleverne 120 undervisningstimer årligt i valgfag. Eleverne har kun pligt til at vælge ét valgfag. Det vejledende timetal for valgfaget er 60 undervisningstimer årligt. De gældende regler giver således mulighed for, at elever, der ønsker at modtage undervisning i yderligere et valgfag – f.eks. sprogfag – har mulighed for at vælge dette.

Undervisningsministeriet er opmærksomt på, at bindingerne på valgfag i 7. og 8. klasse kan føre til, at nogle kommuner justerer udbuddet af valgfag og udskolingslinjer. Det er forhåbningen, at det vil være muligt for kommunerne at opretholde hele eller dele af det hidtidige udbud af valgfag og udskolingslinjer.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.2. Afgrænsning af de obligatoriske praktiske/musiske valgfag

4.2.2.1. Ligestilling af de fire praktiske/musiske valgfag

De faglige foreninger for billedkunst, håndværk og design, madkundskab og musik anfører, at når netop alle elevers kompetencer skal i spil, er det derfor meget uhensigtsmæssigt, at et fag – nemlig håndværk og design – får en særlig status, som de øvrige fag – billedkunst, musik og madkundskab – ikke får. Det kan, i yderste konsekvens, betyde, at der i enkelte kommuner kun udbydes et fag. I princippet bortfalder elevens mulighed for at træffe et reelt valg her. Derfor mener foreningerne blandt andet, at der ikke skal skelnes mellem fagene. Alle fire fags fagligheder er nødvendige, og derfor skal de ligestilles, tilbydes som toårige valgfag og afsluttes med en obligatorisk prøve.

De faglige foreninger bemærker også, at det gælder for alle prøvfag i folkeskolen, at der har været et ubrudt og kontinuert forløb frem imod afgangsprøven i 9. klasse. De praktiske/musiske fags udfordring er, at de – i det obligatoriske forløb – bliver forvaltet og prioriteret forskelligt. Musikfaget er det eneste, der er sikret en kontinuitet. Foreningerne mener, at billedkunst skal timemæssigt ligestilles med musik, og timetalspuljen for hhv. håndværk og design samt madkundskab skal opsplittes og målrettes det enkelte fag.

Danske Skoleelever bemærker, at det ikke er hensigtsmæssigt, at faget håndværk og design bliver obligatorisk for skolerne at tilbyde i udskoling, hvor der ikke er krav om tilbud af de andre praksisfaglige fag. Det er vigtigt, at der på skolerne sikres et bredt tilbud, der matcher elevernes efterspørgsel og interesser. Derfor mener foreningen, at de praktiske fag skal ligestilles, så de alle tilbydes til eleverne. Har man på mindre skoler ikke ressourcer til at udbyde disse fag, bør det være et tilbud for eleverne at tage disse praksisfaglige valgfag andre steder i kommunen.

Dansk Musikskolesammenslutning (DAMUSA) og Danske Musik- og Kulturledere (DMKL) ser gerne, at de fire praktiske/musiske valgfag sidestilles. Foreningerne finder det problematisk, at ét praktisk/musisk valgfag gøres obligatorisk og ”skal” udbydes, medens de øvrige fag alene ”kan” udbydes af den enkelte skole.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget foreslås en ordning, hvor der er mulighed for at udbyde fire praktiske/musiske valgfag, men hvor der kun er pligt til at udbyde det ene. Modellen er udtryk for en balancering af flere modsatrettede hensyn, herunder at skoler med få spor ikke skal forpligtes til at oprette flere valgfag, end de hidtil har været forpligtet til, og at skoler med mange spor, der skal deles om få faglokaler, kan sprede undervisningen ud over flere lokaler.

Det bemærkes, at regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) den 22. november 2018 indgik aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om ”fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden”. Aftalen indeholder en række yderligere initiativer med henblik på at styrke praksisfagligheden i folkeskolen.

Bemærkningerne har herefter ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.2.2. Inddragelse af teknologiforståelse

Dansk Industri (DI) og Dansk Erhverv støtter, at der skal vælges et obligatorisk praktisk/musisk valgfag. Organisationerne mener dog, at det bør overvejes også at lade eleverne vælge forsøgsvalgfaget i teknologiforståelse, som organisationerne har en forventning om bliver gjort permanent, når forsøget er gennemført. Det kræver, at forsøgsfaget også (ligesom billedkunst og musik) udvikles til at være et toårigt valgfag.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget foreslås en ordning, hvor de omfattede fag alle er kendetegnet ved, at skolerne i forvejen skal tilbyde undervisning i dem på andre klassetrin. Der foretages aktuelt et treårigt forsøg med et valgfag i teknologiforståelse. I foråret 2019 igangsættes også et forsøg på med teknologiforståelse som hhv. selvstændigt fag og integreret i eksisterende fag i folkeskolen (på alle trin). Ingen af forsøgene omfatter alle skoler. Hvis teknologiforståelse oprettes som valgfag i forlængelse af forsøget, dvs. tidligst i skoleåret 2022/23, vil der på det tidspunkt kunne tages stilling til, om faget skal med blandt de fag, der kan udbydes som obligatoriske praktiske/musiske valgfag.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.2.3. Inddragelse af drama og andre praktiske fag

Danmarks Dramalærerforening (DDLFF) foreslår, at faget drama også tilbydes som et af de obligatoriske praktiske/musiske fag. DDLFF ser de fremlagte initiativer som en unik og oplagt mulighed for endelig at sætte dramafagets multidimensionale lærings- og udviklingspotentialer i spil med de øvrige praktiske/musiske fag.

Landsforeningen af ungdomsskoleledere anbefaler, at de obligatoriske toårige valgfag ikke begrænses til de fire praktiske/musiske fag, som skolerne med lovforslaget får pligt til at undervise i, men at der efter kommunalbestyrelsens beslutning kan udbydes en bredere valfagsportefølje.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget foreslås en ordning, hvor de omfattede fag alle er kendetegnet ved, at skolerne i forvejen skal tilbyde undervisning i dem på andre klassetrin. Drama og kommunale valgfag opfylder ikke disse betingelser. Det bemærkes i denne forbindelse, at risikoen for, at elever, der skifter skole, ikke kan få det praktiske/musiske valgfag, som eleven tidligere har haft, vil blive øget markant, hvis kredsen af fag udvides som foreslået.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.3. Samarbejde om udbud

4.2.3.1. Samarbejde med ungdomsskolerne

Ungdomsskoleforeningen, Landsforeningen af ungdomsskoleledere (LU) og Ungdomsringen opfordrer til, at det skrives ind i en bestemmelse i loven eller i en tilhørende bekendtgørelse, at udbuddet af valgfag kan ske i samarbejde mellem flere skoler eller den kommunale ungdomsskole.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Efter den gældende folkeskolelovs § 22, stk. 7, kan undervisning for elever på 7.-10. klassetrin efter § 5, stk. 2, nr. 1, litra e [tysk og fransk], § 9 [valgfag] og §§ 19 b-19 e [fag i 10. klasse] være fælles for elever fra flere skoler og kan tilrettelægges i samarbejde med den kommunale ungdomsskole, således at eleverne om nødvendigt henvises hertil. Eleverne skal, hvis de ønsker det, kunne modtage undervisning inden for folkeskolen i hele det årlige undervisningstimal.

Muligheden for, at udbuddet af valgfag kan ske i samarbejde mellem flere skoler eller den kommunale ungdomsskole, fremgår således allerede af folkeskoleloven.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.3.2. Samarbejde med musik- og kunstscolerne

Dansk Musikskolesammenslutning (DAMUSA) foreslår, at det i lovbemærkningerne præciseres, at udbuddet af valgfag sker i samarbejde med den kommunale eller kommunalt støttede musik-, billed- eller kulturskole. En sådan præcisering vil understøtte lovtteksterne i både lov om folkeskolen og lov om musik, som beskriver et gensidigt forpligtende samarbejde mellem musik- og folkeskoler, og det vil styrke folkeskolernes og musikskolernes sammenhængskraft samt understøtte et kreativt-fagligt løft af folkeskolen.

Danske Musik- og Kulturledere (DMKL) foreslår, at der i bemærkningerne til loven henvises til samarbejdet med de kommunale musik- og kulturskoler i lighed med bemærkningernes henvisning til samarbejdet med de kommunale ungdomsskoler.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Efter den gældende folkeskolelovs § 3, stk. 4, om åben skole indgår skolerne i samarbejder, herunder i form af partnerskaber, med virksomheder, institutioner for erhvervsrettet uddannelse, lokalsamfundets kultur-, folkeoplysnings-, idræts- og foreningsliv og kunst- og kulturskoler, med lokale fritids- og klubtilbud og med de kommunale eller kommunalt støttede musikskoler og ungdomsskoler, der kan bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål og mål for folkeskolens fag og obligatoriske emner. Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes samarbejder, og skolebestyrelsen fastsætter principper for samarbejdet.

Samarbejdet som led i åben skole er ikke sammenligneligt med den adgang, der er til at tilrettelægge valgfag i samarbejde med den kommunale ungdomsskole, jf. den gældende folkeskolelovs § 22, stk. 7.

Undervisningsministeriet vil opfordre til, at skoler i videst muligt omfang gør brug af mulighederne for, at undervisningen i billedkunst og musik kan ske i samarbejde med lokale musikskoler og/eller billedskoler.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.3.3. Samarbejde med erhvervsskolerne

KL bemærker, at udfordringen med at øge søgning til erhvervsuddannelserne kræver, at ungdomsuddannelserne bliver forpligtet til at samarbejde med folkeskolerne. Det bør ikke kun være folkeskolens ansvar at løfte samarbejdet.

Dansk Erhverv bemærker, at det er afgørende, at det praksisfaglige og anvendelsesorienterede ikke alene afgrænses til de praktiske/musiske fag, men også integreres i skolens øvrige fagrække, f.eks. gennem stærke rammer for samarbejde mellem folkeskoler, erhvervsskoler og erhvervsliv.

Ungdomsskoleforeningen opfordrer til at indtænke mere fleksibilitet omkring afviklingen af valgfag, så det også vil være muligt at afvikle udenfor normal undervisningstid fra kl. 8-16. Det vil øge muligheden betydeligt for at inddrage håndværkere og erhvervsskoler og lave mere interessante og praksisnære valgfagsforløb, der også kan fungere som brobygger til erhvervsuddannelser.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det bemærkes, at regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) den 22. november 2018 indgik aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om "fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden". Aftalen indeholder en række yderligere initiativer med henblik på at styrke praksisfagligheden i folkeskolen, herunder at erhvervsskolerne får mulighed for at udbyde valgfag for elever i folkeskolens 7.-9. klasse på erhvervsskolerne, at er-

hvervsskolerne skal have mulighed for at udbyde undervisningen i de obligatoriske praktiske/musiske valgfag i 7. og 8. klasse på folkeskolerne, og at erhvervsskolerne skal have mulighed for at udbyde relevante forløb, der opfylder kravene i Fælles Mål for fagene, og facilitere praksisfaglige aktiviteter på folkeskolerne som led i den understøttende undervisning i større omfang, end hvad rammerne for åben skole i dag tillader.

Det bemærkes, at der ikke er opstillet en norm for antallet af skoledage eller for, hvor lang den enkelte skoledag eller skoleuge skal være, men at det forudsættes, at undervisningen normalt foregår inden for tidsrummet mellem ca. kl. 8.00 og 16.00, jf. folkeskolelovens § 14 b. Hvis undervisningen fast ønskes gennemført uden for dette tidsrum, vil det derfor være nødvendigt at opnå undervisningsministerens tilladelse til et forsøg, jf. folkeskolelovens § 55, stk. 1.

Bemærkningerne har herefter ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2.3.4. Samarbejde med fritidsinstitutioner

BUPL bemærker, at klubber og fritidsinstitutioner ikke er medtænkt som en del af løsningen på at styrke praksisfagligheden. I fritidsinstitutioner har der altid været en tradition for at inddrage børn og unge i aktiviteter, der styrker deres praktiske, musiske og kreative kompetencer.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Som nævnt ovenfor under pkt. 4.1, gennemføres der ved siden af de initiativer, der kræver lovændring, et praksisfagligt udviklingsprojekt med fokus på udvikling af den praksisfaglige og anvendelsesorienterede undervisning i folkeskolens fag og emner mv. BUPL er i forlængelse af høringssvaret blevet inviteret med som medlem af projektets referencegruppe, således at det sikres, at erfaringerne fra bl.a. fritidsinstitutionerne indgår i arbejdet.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.3. Prøve

4.3.1. Generelle bemærkninger

Skolelederforeningen er imod, at der indføres prøver allerede i 8. klasse og så hellere, at der blev nedsat et forsøgs- og udviklingsprogram, hvor man undersøgte mulighederne for i alle fag at udvikle prøveformer som vil være langt mere praksisnære.

Dansk Skoleidræt er betænkelig ved, at elever allerede i 8. klasse kan se frem til en obligatorisk prøve med karaktergivning.

Danske Musik- og Kulturledere (DMKL) hilser muligheden for prøveafleggelse i musik og billedkunst velkommen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget foreslås en ordning, hvorefter eleverne vil skulle aflægge prøve, når de har afsluttet undervisningen i deres obligatoriske praktiske/musiske valgfag efter 8. klassetrin. Baggrunden herfor er, at der er fag- og prøvetrængsel i 9. klasse og at eleverne afslutter undervisningen i faget i 8. klasse. I det omfang elever i dag afslutter undervisningen i deres valgfag i håndværk og design eller madkundskab i 8. klasse, vil de kunne aflægge prøven ved afslutningen af 8. klassetrin, jf. den gældende folkeskolelovs § 14, stk. 5, 2. pkt.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.3.2. Den kommunale kompetence

Danmarks Lærerforening (DLF) fremhæver, at prøvereglerne vil medføre store forskelle. Der er bl.a. uklart, hvad der forstås ved ”at prøven kan afholdes for nogle elever”. Som konsekvens vil der opstå forskellig praksis fra skole til skole og fra kommune til kommune. Disse forskelle vil bidrage til, at elever og forældre fravælger skoler på grund af deres prøvetilbud eller mangel på samme.

De faglige foreninger for billedkunst, håndværk og design, madkundskab og musik anfører, at lovforslaget lægger op til, at kommunerne kan beslutte, hvilke fag der skal udbydes, og hvorvidt der skal afholdes prøver i valgfagene. Foreningerne anbefaler, at praksisfaglighedens betydning og prioritering ikke skal være betinget af, hvilken bopælskommune den enkelte elev har, hvilket heller ikke er tilfældet for folkeskolens øvrige prøvfag.

Skolelederforeningen finder det uhensigtsmæssigt, at den enkelte kommune kan beslutte på hvilke skoler og i hvilke af de praktiske/musiske valgfag, der skal afholdes prøver. Dette vil medføre et meget forskelligt skoletilbud i den enkelte kommune.

Landsforeningen for 10. klasseskoler (LA10) fremhæver, at de foreslåede regler vil medføre meget forskellig praksis fra skole til skole og at reglerne er meget uklare. De vil desuden kunne bidrage til, at elever og forældre fravælger skoler på grund af deres prøvetilbud eller mangel på samme.

Danmarks Private Skoler ser positivt på, at det er den enkelte kommune, der skal beslutte, om der skal afholdes prøve i de praktiske/musiske valgfag. Foreningen vil i øvrigt være stærk modstander af at gøre prøven i det praktiske/musiske valgfag obligatorisk.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Høringsversionen af lovforslaget indeholdt en prøveordning, hvor det var op til kommunalbestyrelsen at beslutte, om der skulle afholdes prøve i de praktiske/musiske valgfag.

Som nævnt ovenfor under pkt. 4.1, indgik regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) den 22. november 2018 aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om ”fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden”. Aftalen indeholder en række yderligere initiativer med henblik på at styrke praksisfagligheden i folkeskolen, herunder at den aftalte prøve i 8. klasse i elevens obligatoriske praktiske/musiske valgfag gøres obligatorisk, og at den obligatoriske prøve i 8. klasse i elevens obligatoriske praktiske/musiske valgfag skal tælle med i beregningen af, om eleven har bestået folkeskolens afgangseksamen.

Der er således indgået aftale om at justere indholdet af lovforslaget, således at det er muligt at imødekomme den kritik, der har været fra bl.a. Skolelederforeningen, Danmarks Lærerforening og de faglige foreninger på området af, at ordningen ville medføre store lokale forskelle. Det bemærkes, at en sådan ændring vil medføre, at prøveafholdende frie grundskoler, efterskoler og ungdomsskoler også vil skulle afholde prøven.

4.4. Erhvervspraktik

4.4.1. Generelle bemærkninger

Skole og Forældre bemærker, at det kræver en indsats fra skolens og lokalsamfundets side, hvis alle elever reelt skal sikres en praktikplads.

Danmarks Vejlederforening foreslår, at det bliver obligatorisk for alle elever i 8. og 9. klasse at komme i erhvervspraktik. Begrundelsen herfor er, at både elevorganisationen Danske Skolelever og ungdoms- og vejledningsforskere ser erhvervspraktik som vigtige forudsætninger for, at eleverne får kendskab til et bredere udsnit af erhvervs- og arbejdslivet, end det, de (måske) kender fra deres forældre. Erhvervspraktik kan sammen med initiativer i den åbne skole bidrage til bedre forudsætninger for den del af elevernes karrierelæring, der omfatter omverdens kendskab og valgkompetencer.

Skolelederforeningen stiller sig meget undrende over for forslaget om, at den enkelte elev i 8. og 9. klasse, selv har retten til at bestemme, hvornår ens praktik skal finde sted. Det betyder i yderste konsekvens, at klassen ikke vil være samlet i de fleste uger af et skoleår, og at skolen /læreren skal lave årsplanlægning og undervisningen ud fra, hvornår eleverne samlet er til stede. Skolelederforeningen finder, at det er en utrolig dårlig udnyttelse af skolens samlede resursemængde når eleverne på den måde opnår et retskrav på kompenserende undervisning.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det fremgår af lovforslagets bemærkninger til § 1, nr. 2, at:

”Det vil derfor være hensigtsmæssigt, hvis der forud for skoleåret sker en rammesætning af erhvervspraktikmuligheden. Skolens leder vil således kunne fastsætte et tidspunkt af skoleåret, hvori erhvervspraktikken i givet fald finder sted. Den almindelige undervisning vil derved kunne sammentænkes og koordineres med elevernes praktikophold, således at udbyttet heraf bliver størst muligt.

Hvis skolelederen tilbyder erhvervspraktik i en bestemt uge i skoleåret, vil en elev ikke kunne påberåbe sig retskravet og derved komme i erhvervspraktik i en anden uge. Det skyldes, at eleven i så fald allerede har fået tilbudt den uges erhvervspraktik, som eleven har krav på.”

Det fremgår således allerede af lovforslaget, at skolelederen kan bestemme, hvilken uge eleverne skal have mulighed for at komme i erhvervspraktik, også selvom eleverne kun kommer i erhvervspraktik, hvis de selv ønsker det.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.4.2. Ansvar for at finde praktiksted

Danmarks Lærerforening (DLF) og Landsforeningen af 10. klasseskoler (LA10) anfører, at det fx vil øge sociale ulighed, at det er op til elev (og forældre) at finde en praktikplads, hvis en elev ønsker at udnytte sit retskrav på skoler, der ikke tilbyder erhvervspraktik i både 8. og 9. klasse. Foreningerne anbefaler derfor, at alle relevante aktiviteter i forbindelse med undervisningen og overgangen til uddannelse og erhverv er tilgængelig for alle elever, der kan drage fordel af dette, herunder vejledning, og at dette princip også gælder for praktik. Foreningen foreslår derfor, at kommunen pålægges at støtte elever, der ønsker at udnytte sit retskrav på erhvervspraktik, i at finde relevant praktik.

Danmarks Vejlederforening foreslår, at Ungdommens Uddannelsesvejledning skal informere om og tilbyde alle elever hjælp til at finde erhvervspraktiksted i 8. og 9. klasse. Begrundelsen herfor er, at elevernes kendskab til erhvervsområder og arbejdspladser naturligt vil være stærkt begrænset, ligesom de fleste forældre har begrænset viden om andre erhvervsområder end deres egne.

Ungdommens Uddannelsesvejledning bemærker, at kravet om udsendelse i erhvervspraktik bør udmøntes efter aftale med uddannelsesvejlederen, samt at elevens udbytte af erhvervspraktikken skal dokumenteres i elevens studievalgportfolio.

Danske Skoleelever mener, at retten til erhvervspraktik i 8. og 9. klasse er den rigtige vej at gå, men understreger vigtigheden af den rette vejledning samt kendskab til mulighederne for at opnå erhvervspraktik i praksisfaglige erhverv, og at det kræver ressourcer til oplysning af eleverne.

BUPL fremhæver, at lovændringen vedrørende erhvervspraktik er for svag. Erhvervspraktik bør være obligatorisk for alle unge og kommunerne bør have ansvaret for at finde praktiksteder.

DI støtter ændringen, der giver eleverne ret til at komme i erhvervspraktik. DI opfordrer samtidigt til, at folkeskolerne eller den kommunale ungeindsats (herunder UU-vejledningen) kan bistå eleverne med at finde en relevant praktikplads.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Med lovforslaget foreslås en ordning, hvor eleven selv skal finde sin praktikplads, hvis eleven ønsker at benytte sig af sit retskrav på at komme i erhvervspraktik. Det er Undervisningsministeriets forventning, at de fleste elever vil blive sendt i erhvervspraktik efter beslutning fra kommunalbestyrelsen, og derfor ikke vil skulle gøre retskravet gældende. Hvis erhvervspraktikken er en del af den undervisning, som skolen har tilrettelagt, vil skolen være forpligtet til at medvirke til, at alle elever kan deltage, og dermed, at alle elever finder en praktikplads.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.5. Projekt opgave

Danske Skoleelever mener, at muligheden for at lave en mere praksisorienteret projekt opgave i 9. klasse er den rette strategi. At den rette vejledning kan opnås hos de relevante faglærere er dog centralt for kvaliteten af denne, hvilket kræver ressourcer, da disse lærere ofte vil være tilknyttet andre klassetrin.

Foreningen af lærere i historie og samfundsfag (FALIHOS) bifalder, at valgfagskrav bortfalder i forbindelse med projekt opgaven, og at produktet sættes i centrum.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det følger af § 3, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 692 af 20. juni 2014 om projekt opgaven i folkeskolens 9. klasse, at klassens eller klassetrinnets lærere udvælger i samråd med eleverne et eller flere overordnede emner, inden for hvilket eleverne vælger et delemne, der giver mulighed for at inddrage viden, metoder og arbejdsformer fra flere fag. Delemnet skal indeholde en problemformulering, som godkendes af den af klassens eller klassetrinnets lærere, der konkret vejleder eleverne under projekt arbejdet.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.6. Opkvalificering af undervisere

KL bemærker, at det er en forudsætning for, at øget praksisfaglighed bliver en realitet i folkeskolen, at den også bliver en del af læreruddannelsen. KL er bekymret over, at der ikke følger økonomi med lovforslaget, bl.a. i spørgsmålet om kompetenceudvikling, og bemærker, at det i forvejen er svært for kommunerne at finde medarbejdere, der har de rette kompetencer til at varetage praktiske/musiske fag.

Danske Professionshøjskoler gør opmærksom på, at der med lovforslaget og den politiske aftale ikke er taget aktivt stilling til, hvad det betyder for efterspørgslen på lærerkompetencer i folkeskolen. Hvis udspillet skal realiseres med de beskrevne ambitioner, forudsætter det et kompetenceløft af lærerne i folkeskolen i de berørte undervisningsfag. Der er desuden behov for tiltag i forhold til at tilpasse indholdet af og evt. omfanget af undervisningen i de berørte undervisningsfag på læreruddannelsen og kompetenceudvikling af undervisere på læreruddannelsen. Generelt bemærkes det, at professionshøjskolerne finder det problematisk, at der gennemføres initiativer, som skal forandre folkeskolen, uden at de følges op af kompetencer til lærerne på de berørte områder, fx i form af kompetenceudvikling og efter- og videreuddannelse.

Skolelederforeningen stiller sig meget undrende over for, at der ikke er afsat de nødvendige resurser til efter/videreuddannelse af de ansatte på skolerne. Skolelederforeningen kan slet ikke genkende det billede, at der i *alle fagene er uudnyttede resurser i form af lærere med linjefag eller tilsvarende kompetencer, som ikke underviser i fagene*. Skolelederforeningen forudser, at der vil være et stort behov for efter/videreuddannelse af lærere i overbygningen.

Skole og Forældre bemærker, at det er afgørende at sikre kvalificerede undervisere i valgfagene.

Danmarks Lærerforening (DLF) foreslår, at der afsættes tilstrækkelige resurser til efter- og videreuddannelse af lærere. Skal intentionerne i lovforslaget opfyldes, vil der opstå yderligere mangel på lærere med undervisningskompetence i de praktiske/musiske fag.

De faglige foreninger for billedkunst, håndværk og design, madkundskab og musik bemærker, at efter-/videreuddannelse af lærere inden for fagområderne er nødvendig, således at kravet om kompetencedækning opfyldes, og lærerne er rustede til at føre til prøve.

Danske Musik- og Kulturledere (DMKL) gør opmærksom på det generelle problem i forhold til tilstrækkelig uddannelse af lærerkræfter indenfor de praktiske/musiske fag. Der er stigende behov for veludannede musikpædagoger, billedkunst-formidlere mv., og der bør sættes kraftigt fokus på behovet for opgradering/udvikling af uddannelserne såvel på de kunstneriske uddannelser som på professionshøjskolerne. DMKL opfordrer til, at det udredes, hvordan den alt for lave kompetencedækning i billedkunst kan rettes op.

Landsforeningen for 10. klasseskoler (LA10) bemærker, at forslaget ikke er finansieret. Hvis skolerne ikke tilføres ekstra midler, vil det ikke lykkes at styrke de praktiske/musiske fag.

Frie Skolers Lærerforening finder det væsentligt, at der afsættes ressourcer til opkvalificering af lærerne i forbindelse med dette nye tiltag. Det bør medtænkes i forhold til læreruddannelsen og efteruddannelsesmuligheder generelt.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Som led i folkeskolereformen er der afsat 1 mia. kr. i perioden 2014-2020 til at styrke efteruddannelsen af lærere og pædagoger i folkeskolen. Beløbet til kompetenceudviklingen skal først og fremmest bruges til at sikre fuld kompetencedækning. I forbindelse med aftalen om kommunernes økonomi for 2014 er det aftalt, at midlerne til efteruddannelse skal bruges til at understøtte en række prioriterede kompetencer for lærere og pædagoger i folkeskolen, herunder linjefagskompetence, understøttelse af øget inklusion, klasseledelse, løbende faglige opdatering, etablering af specialistkompetencer og øvrige særlige indsatsområder (fx øget anvendelse af IT i undervisningen). Der er ikke forudsat en bestemt fordeling af midlerne mellem formålene.

Som det fremgår af ovenstående kan disse midler også anvendes til at opkvalificere undervisere i de praktiske/musiske fag.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.7. Undervisningslokaler m.v.

KL bemærker, at der på mange skoler ikke er tilstrækkelig lokalekapacitet til fagene håndværk og design, billedkunst og madkundskab i forhold til det behov, forslaget medfører, og at der derfor vil blive behov for investeringer.

Danmarks Lærerforening (DLF) foreslår, at der skaffes tilstrækkelige midler til at udbygge folkeskolernes undervisningsfaciliteter, og at der afsættes midler til øget materialeforbrug.

Skolelederforeningen stiller sig meget undrende over for, at der ikke er afsat resurser til nødvendige udbygninger og ombygninger af faglokaler.

De faglige foreninger for billedkunst, håndværk og design, madkundskab og musik bemærker, at faglokaler skal indrettes og udstyres, så de passer til både de store og de små elever.

Landsforeningen for 10. classeskoler (LA10) bemærker, at mange skoler på grund af mangel på faciliteter vil undlade at tilbyde ekstra valgfag og alle praktiske/musiske fag.

BUPL er tvivlende overfor, om lovændringen vil have nogen nævneværdig effekt. Særligt set i lyset af, at der ikke følger finansiering med til, at kommuner og skoler kan realisere indsatsen.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Det bemærkes, at regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti) den 22. november 2018 indgik aftale med Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti om "fra folkeskole til faglært – erhvervsuddannelser til fremtiden". Aftalen indeholder en række yderligere initiativer med henblik på at styrke praksisfagligheden i folkeskolen. Regeringens udspil indeholdt endvidere forslag om, at der afsættes midler til opdatering og renovering af lokaler og udstyr. Det var dog ikke muligt at sikre en statslig medfinansiering af indretning og renovering af faglokaler og værksteder mv.

Bemærkningerne har herefter ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.8. Andre emner

4.8.1. Ikrafttræden

KL bemærker en udfordring med ikrafttrædelse med skoleåret 2019/20. Skoleårets planlægning starter allerede i februar/marts. Dvs. at lærere, som den 1. august 2019 skal undervise i de praktiske/musiske valgfag, der afsluttes med prøve, har brug for at kende kravene til prøven, herunder prøvevejledningen allerede i marts/april 2019, således at årsplanlægningen kan foregå under hensyn til fagets mål.

De faglige foreninger for billedkunst, håndværk og design, madkundskab og musik foreslår, da varslet er så kort, at skolerne – i en overgangsperiode – mindst skal udbyde 2 af de 4 fag, og at kommunerne skal udbyde alle 4 fag på et antal skoler i kommune.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Undervisningsministeriet er enig i, at det er en udfordring for ikrafttrædelsen med skoleåret 2019/20, at det nødvendige regelgrundlag ikke er tilgængeligt i rigelig tid før planlægningen påbegyndes. Efter regeringens lovprogram for folketingsåret 2018/19 skal lovforslaget fremsættes i første halvdel af december 2018. Det er Undervisningsministeriet forventning, at lovforslaget vil kunne behandles i løbet af 2-3 måneder, således at skolerne kan basere planlægningen af skoleåret 2019/20 på en vedtaget lov. Samtidig vil arbejdet med bekendtgørelser mv. blive igangsat under Folketingets behandling af lovforslaget, således at materialet kan offentliggøres i umiddelbar forlængelse af lovforslagets vedtagelse. Det bemærkes endvidere, at de første prøver vil skulle afholdes i sommeren 2021.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.8.2. Evaluering

Skolelederforeningen foreslår, at der sker en evaluering senest tre år efter ikrafttrædelse, og hvor det undersøges, om det fremsatte forslag har levet op til de gode intentioner, der ligger til grund for forslaget.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Undervisningsministeriet vil løbende følge med og evt. handle i overensstemmelse med de behov, der viser sig. I forbindelse hermed vil der ske løbende drøftelser med forligskredsen og parter om behovet for justeringer. Det vil derfor være uhensigtsmæssigt med et fast tidspunkt for en evaluering. Hvis der måtte blive konstateret et behov for at undersøge ordningen i fremtiden, vil en sådan blive igangsat.

Det bemærkes, at timetalsindberetningen vil blive justeret, således at Undervisningsministeriet modtager oplysninger om, hvilke af de fire valgfag der oprettes, og at karakterindberetningerne til Karakterdatabasen vil sikre, at det er muligt at følge, i hvilket omfang kommunerne afholder prøver.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.

4.8.3. Andet

Landsorganisationen for sociale tilbud (LOS) foreslår at der i § 14 i bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder (Overenskomsten med dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder m.v.) indføres et 8. punktum om udbud af obligatoriske praktiske/musiske valgfag.

Undervisningsministeriets bemærkninger:

Undervisningsministeriet vil foretage relevante ændringer af bekendtgørelser udstedt med hjemmel i folkeskoleloven, når der foreligger en lovændring.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til ændringer i lovforslaget.